

A 3D maze made of grey walls. A yellow path is highlighted, leading from the bottom right towards the top center. At the end of this path, the year '2030...' is written in large, orange, 3D numbers. In the bottom right corner, a small figure of a person is walking along the edge of the maze, near the year '2019' which is also written in large, orange, 3D numbers.

2025...2030...

FENNTARTHATÓ MIKRORÉGIÓK – FENNTARTÓ KÖZÖSSÉGEKRE ALAPOZVA

Prof. Dr. Dinya László

CULTURECOVERY – A BALATON ÖKOMÚZEUM
SIÓFOK, 2019. május 22.

ALAPVETŐ KÉRDÉSEK

(1) „SZÉLLEL SZEMBEN FENNTARTANI”?

(2) DIAGNÓZIS?

(3) TÉRSÉGFEJLESZTÉSI TEENDŐK?

(4) FENNTARTÓ KÖZÖSSÉGEK?

(1) „SZÉLLEL SZEMBEN... NAGY KIHÍVÁS”: A „MEGA-TRENDEK”!

DEMOGRÁFIA:

- Öregedő/fiatalodó térségek
- Népmozgás / „multikulti”
- Újszerű életstílusok

TECHNOLÓGIA:

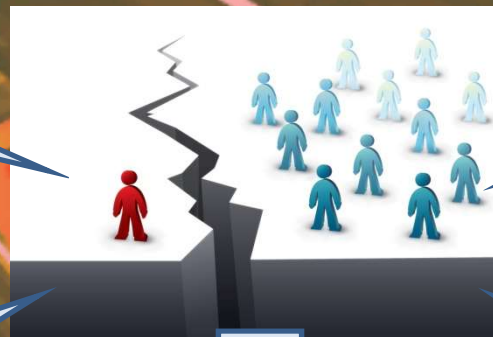
- IF – 4.0 / G & T - 4.0
- „Határtalan” digitalizáció
- „Behálózva” / globálisan

MUNKA VILÁGA:

- Egyre kevesebben...
- ...egyre kevesebbet...
- ...egyre másképp dolgozunk

GYORSULÁS:

- Exponenciális sebesség
- Sebességdifferenciák
- Növekvő polarizáció

LEONARDO...?!

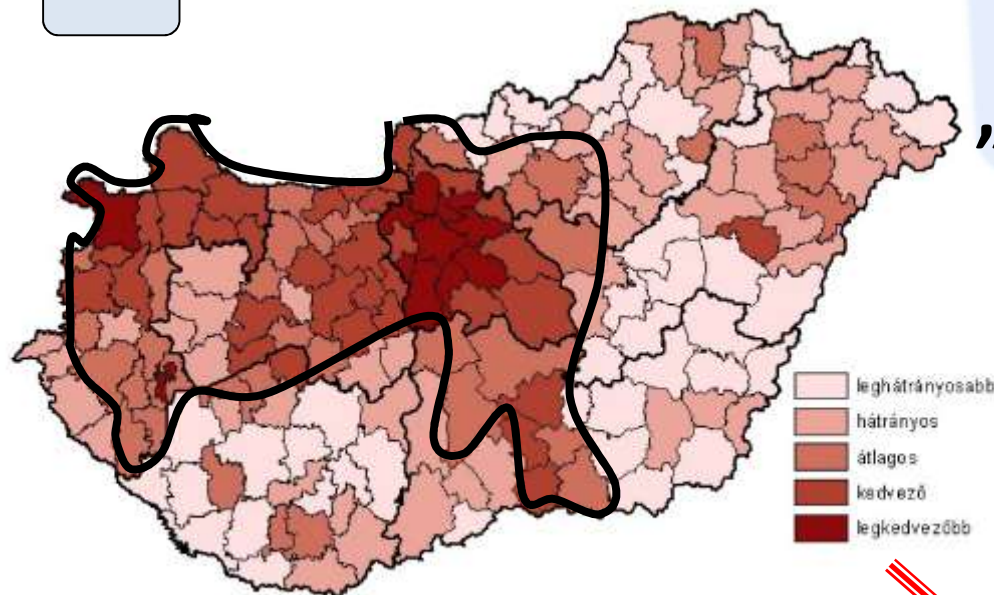

**NE VEGYÜK
TUDOMÁSUL?!**

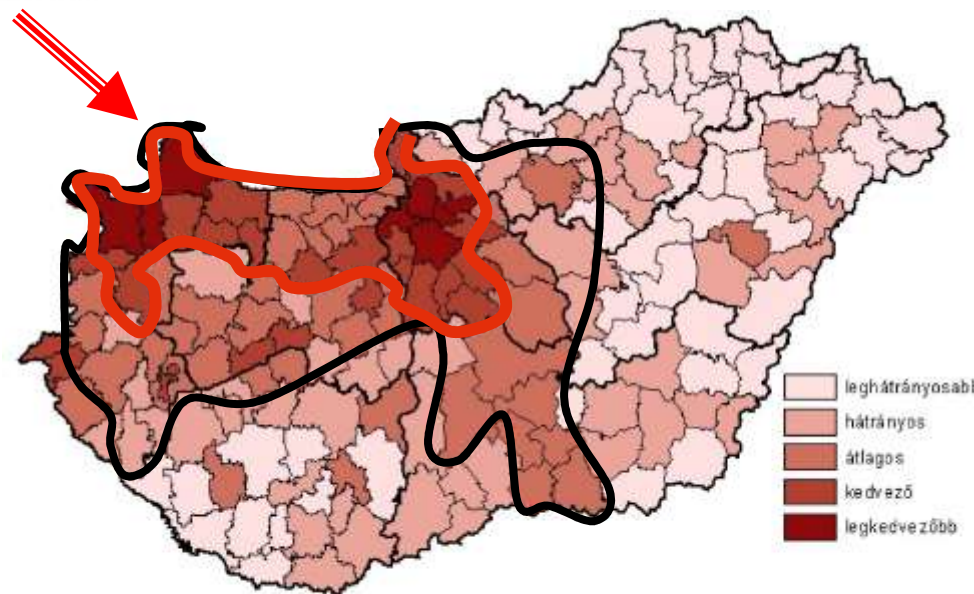
2008

Társadalmi-jóléti faktor

(2.) Diagnózis: „térségeink” alulnézetben

Differenciálódó kistérségek és
fejlesztési teendők (175 térség, 22
mutató = 4 faktor)

Társadalmi-jóléti faktor

Szembetűnő különbségek:

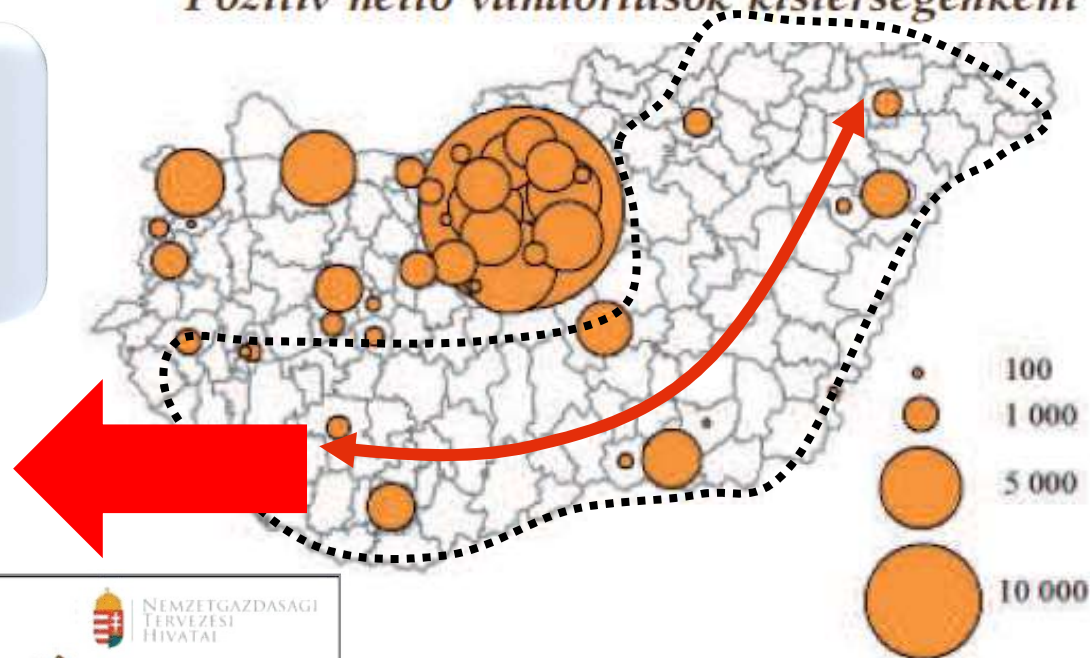
- Jelentősen szűkül a kedvezőbb helyzetű térségek mezőnye!
- Észak-Kelet-Dél-Magyarország süllyedőben! Növekvő szakadékok...
- Még ha vannak is itt-ott „feltámadó” térségek!

2016

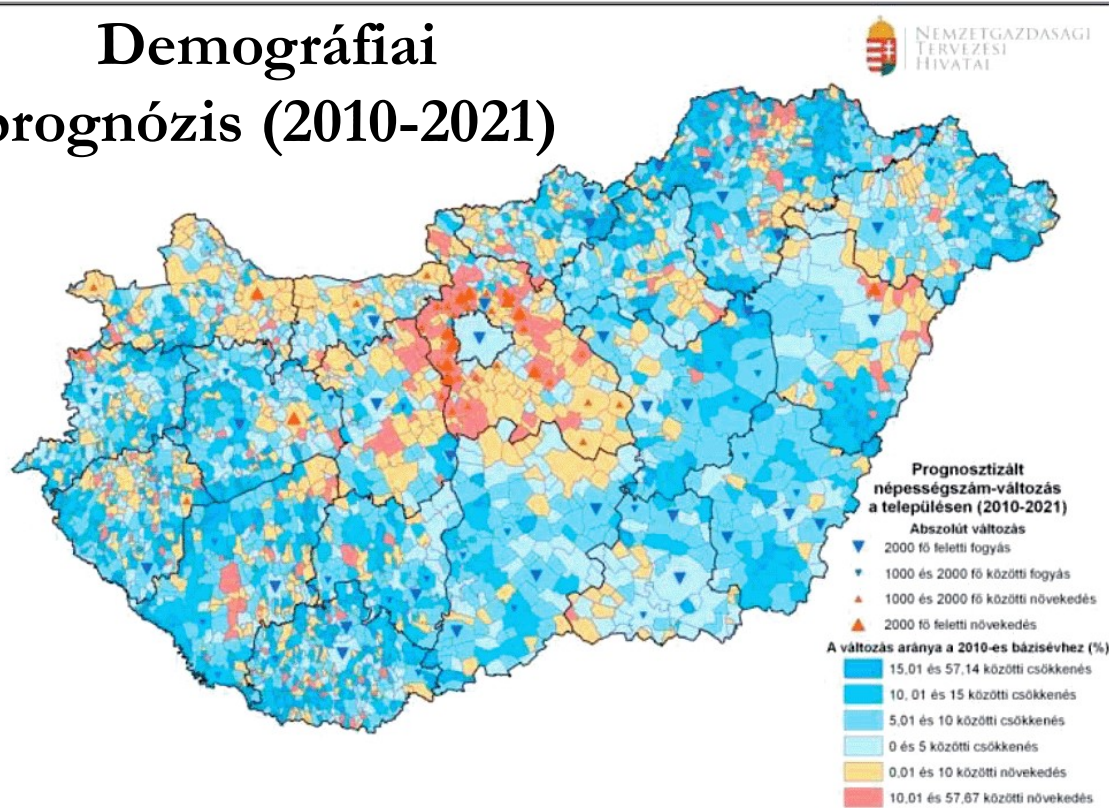
**Figyelem: elnéptelenedő
falvak és a délnyugati-
északkeleti „banán”!**

Csak az EU-ban kb.600 ezer
piacképes emberünk! (2018)

Pozitív nettó vándorlások kistérségeinként

Demográfiai prognózis (2010-2021)

Bolt nélküli települések száma:

2014: 191

2018: 279

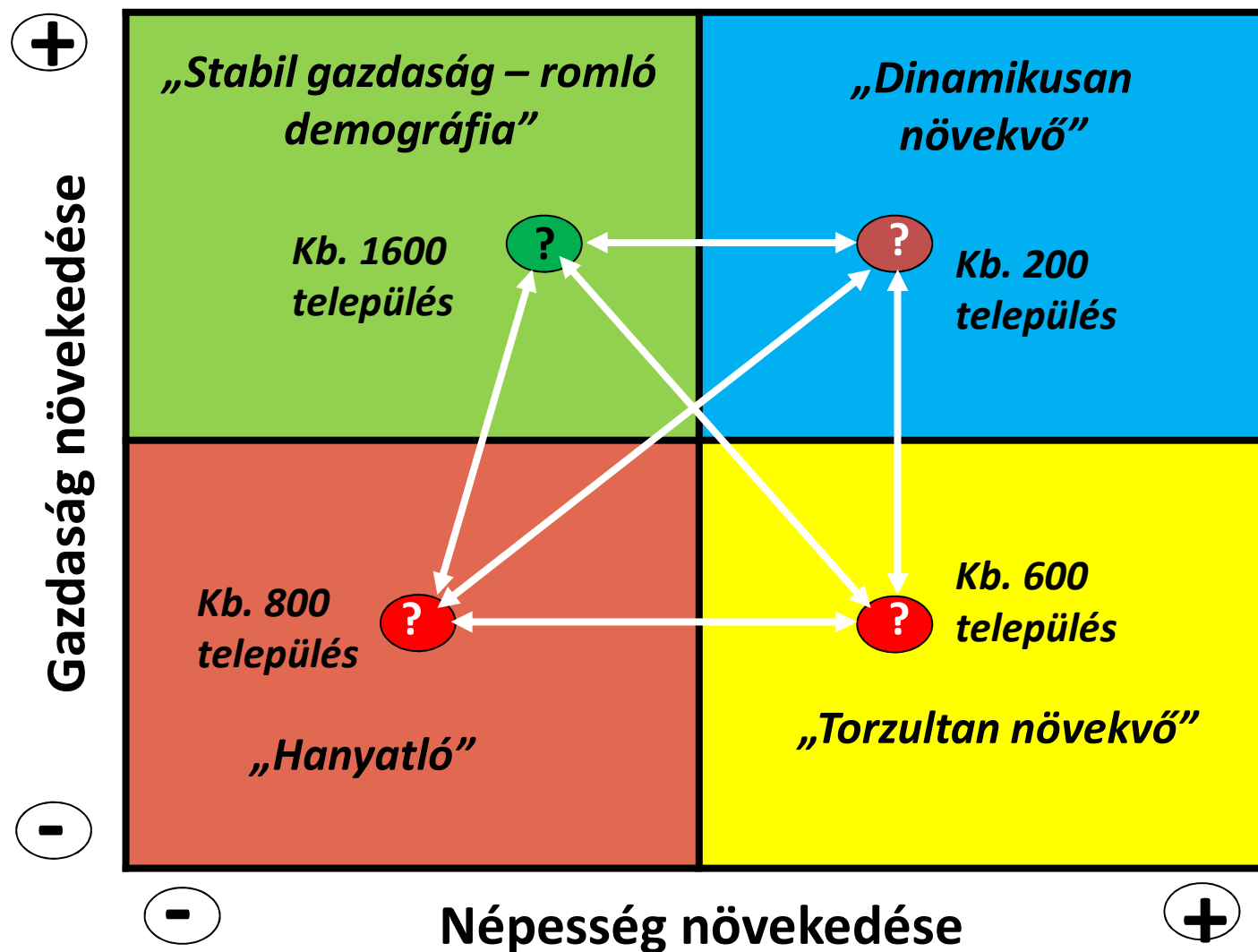
5 év = +10700 - 14000 = -3300
boltal kevesebb)

MAGYARORSZÁG 2040 KÖRÜL:

8 millió magyar (2 millió roma)
(3,2 + 1,8) millió (nyugdíjas +
fiatalkorú)

Kb. 1000 megszűnt település

Térségeink válaszúton: hol vagyunk – hová tartunk? (2017)

3. Fejlesztési teendők = differenciáltan!

*„...Minden egész eltörött. Fut velem egy rossz szekér.
Utána mintha jakszó szállna...”*

Első lépés: „...törvény a tiszta beszéd”

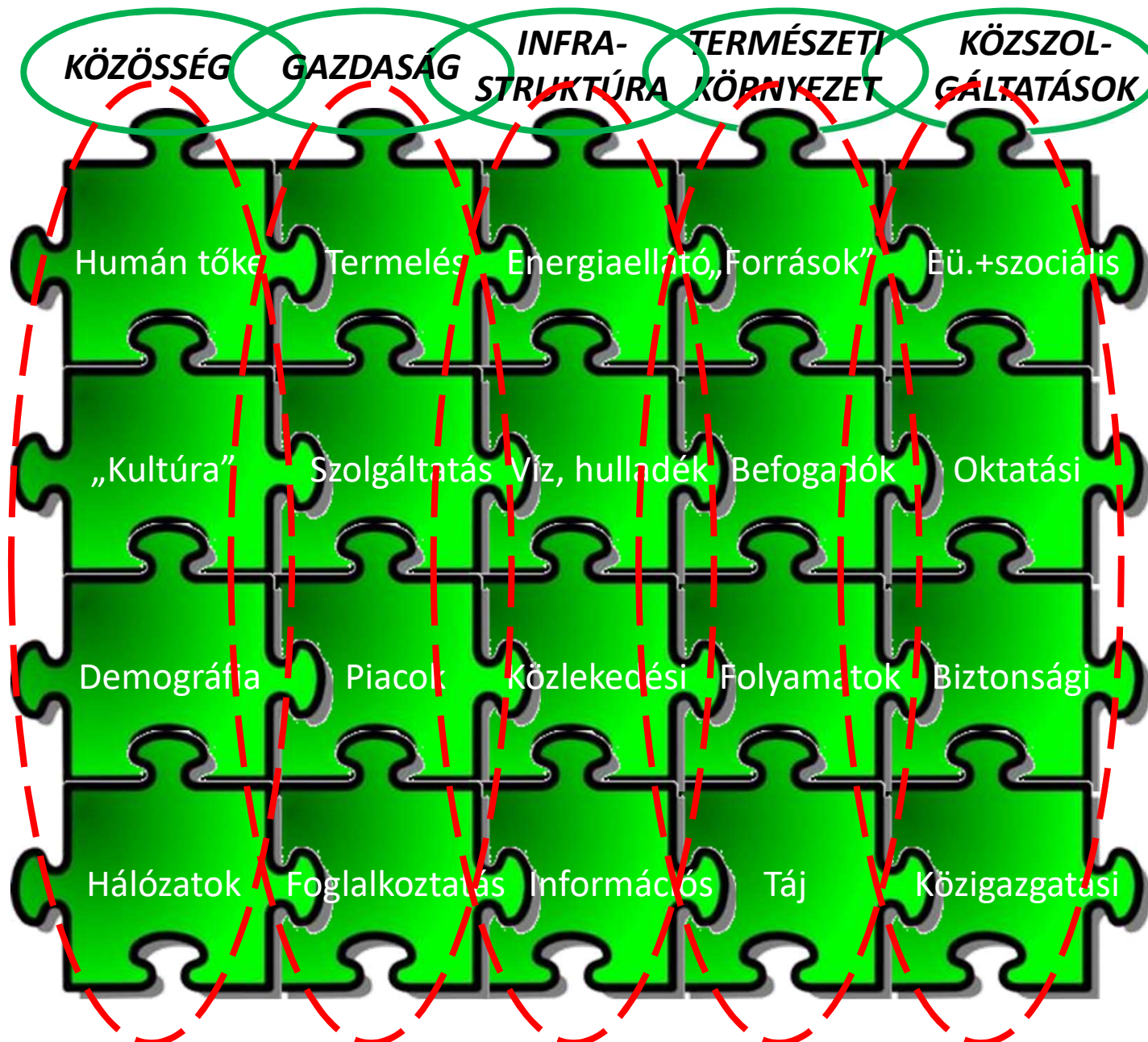
- **„Tiszta beszéd”** >> fekete / fehér! (hanem árnyalt!)
- **Térség** >> **vidék** >> mezőgazdaság! (munkahely: **39** / 5%)
- **Mezőgazdaság** >> élelmiszertermelés! (70/**30**%)
- **Önfenntartás** >> önellátás! (lásd: „ökológiai lábnyomunk=3,6 ha”)
- **Fenntartható térség** >> helyi gazdaság! (lásd: „**négy tőke**”!)
- **Helyi gazdaság** >> termelés! (GDP: **54**/39/7%)
- **Külső támogatás** >> pénzforrások! (lásd: „**négy tőke**”!)
- **Jó gyakorlatok** >> legjobb gyakorlat!
- **Innováció** >> „high-tech”! (lásd: „**low-tech/non-tech/non-biz**”)
- **Élhető térség** >> versenyképes! (lásd: **társadalom**!)
- **XXI. század** >> a XX. és főként a XIX. század! (lásd: „**autóvezetés**”)

Második lépés: fejlesztés „tőkeigénye”?

- Mindegyik szükséges!
- Bármelyik lehet szűk keresztmetszet!
- Korlátozott helyettesíthetőség!
- Elméleti ≠ tényleges potenciál!
- Köztük szinergia!
- Nincs két egyforma térség = se két egyforma megoldás!

HARMADIK LÉPÉS: FENNTARTHATÓ TÉRSÉG A GYAKORLATBAN

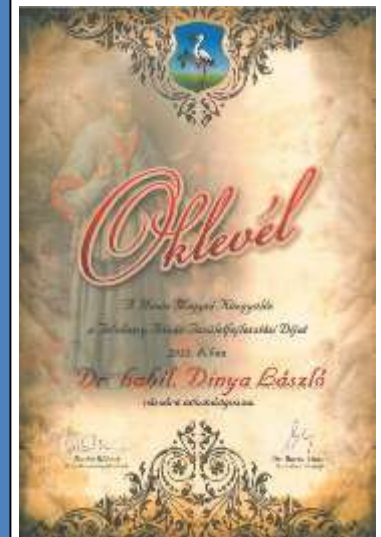

Kistérség:.....			
Település:			
Életkor: .....Férfi / Nő			
Értékelt fenntarthatósági részterületek			
1.1. Humántőke (képzett szakemberek)			
1.2. „Kultúra”, összetartás			
1.3. Demográfiai helyzet(etnikai, idősök aránya)			
1.4. Civil hálózatok fejlettsége			
2.1. Termelés (ipar, agrár – élelmiszer)			
2.2. Szolgáltatások színvonala (üzleti jellegű)			
2.3. Piacok megléte (helybeli, külső)			
2.4. Helyi foglalkoztatás (munkahelyek)			
3.1. Energia ellátás (kiepítettség, biztonság)			
3.2. Víz- szennyvízrendszer, hulladékkezelés			
3.3. Közlekedés, úthálózat			
3.4. Információs hálózat (Internet, kábel TV)			
4.1. Közigazgatási szolgáltatások			
4.2. Egészségügy, szociális ellátás			
4.3. Oktatás, gyermeknevelés			
4.4. Rendvédelem, közbiztonság			
5.1. Természeti erőforrások (ellátottság)			
5.2. Természeti befogadók (talaj, víz, levegő, stb.)			
5.3. Fenntartó folyamatok (megvalósulása)			
5.4. Táj, természeti szépségek			

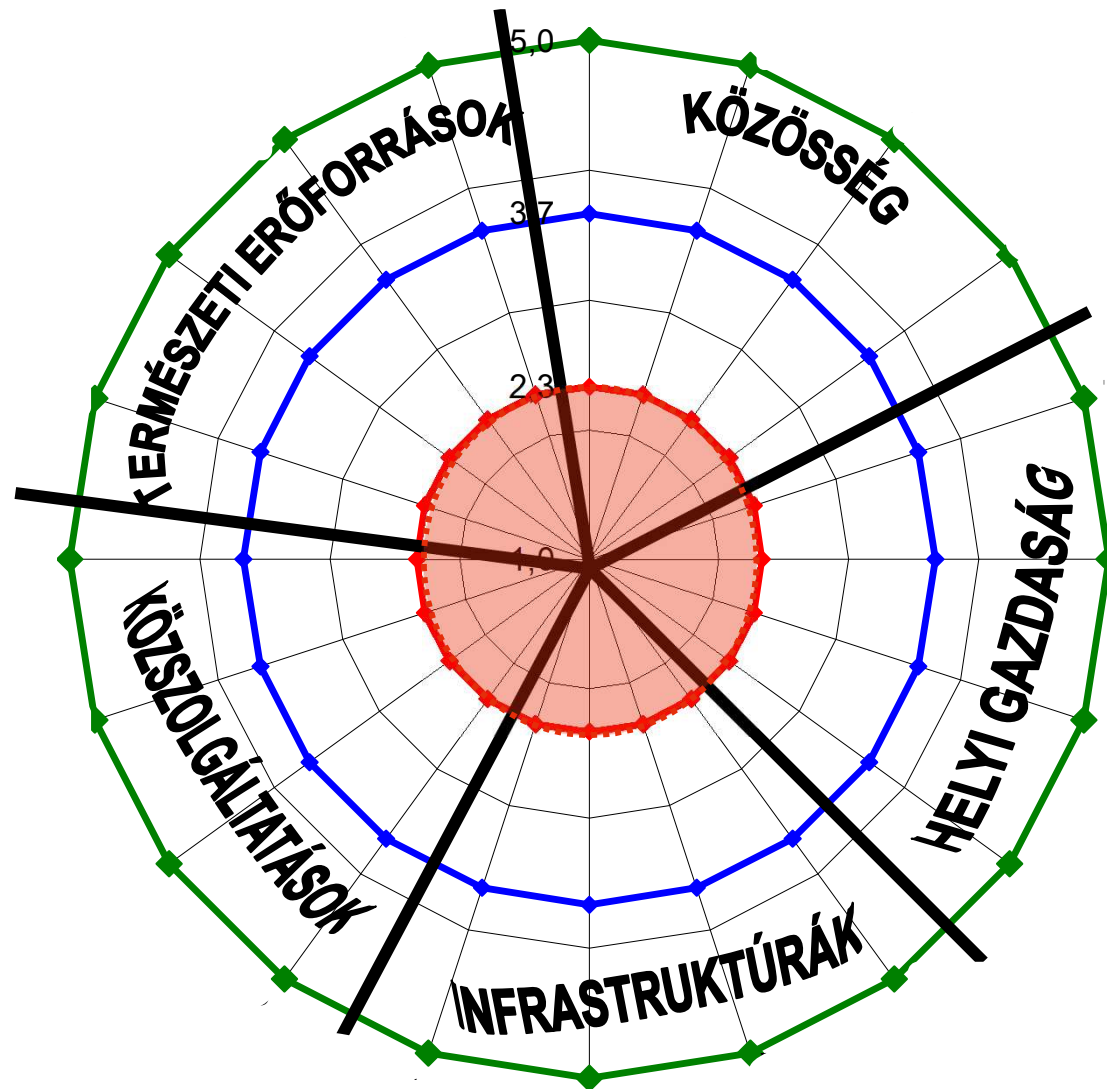
PÉLDA: **SAJÁT „JÓ** **GYAKORLAT”**

**Fókusz-
csoportos /
lakossági
kérdőív**

Megyei
helyzetkép: Heves
megye 2015,
7 kistérség-177 fő

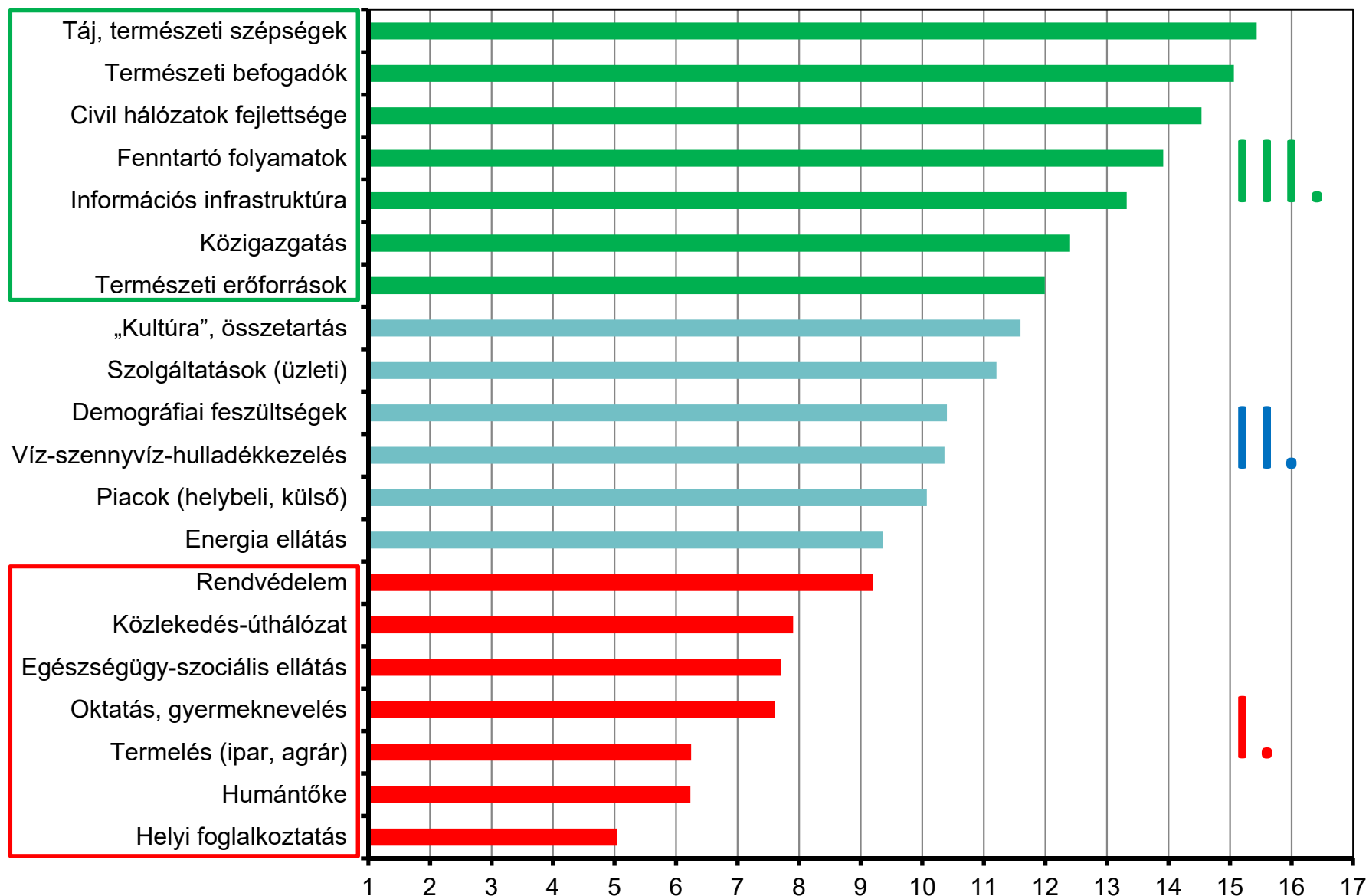

DIAGNÓZIS: Mikor élhető egy térség? Ha a **helyieknek fontos területeken **nem kritikus a helyzet!****

— KIVÁLÓ (3,67-5,0) — KÖZEPES (2,34-3,66) — KRITIKUS (1,0-2,33)

Helyi értékrend : mi a fontos, mi kevésbé?!

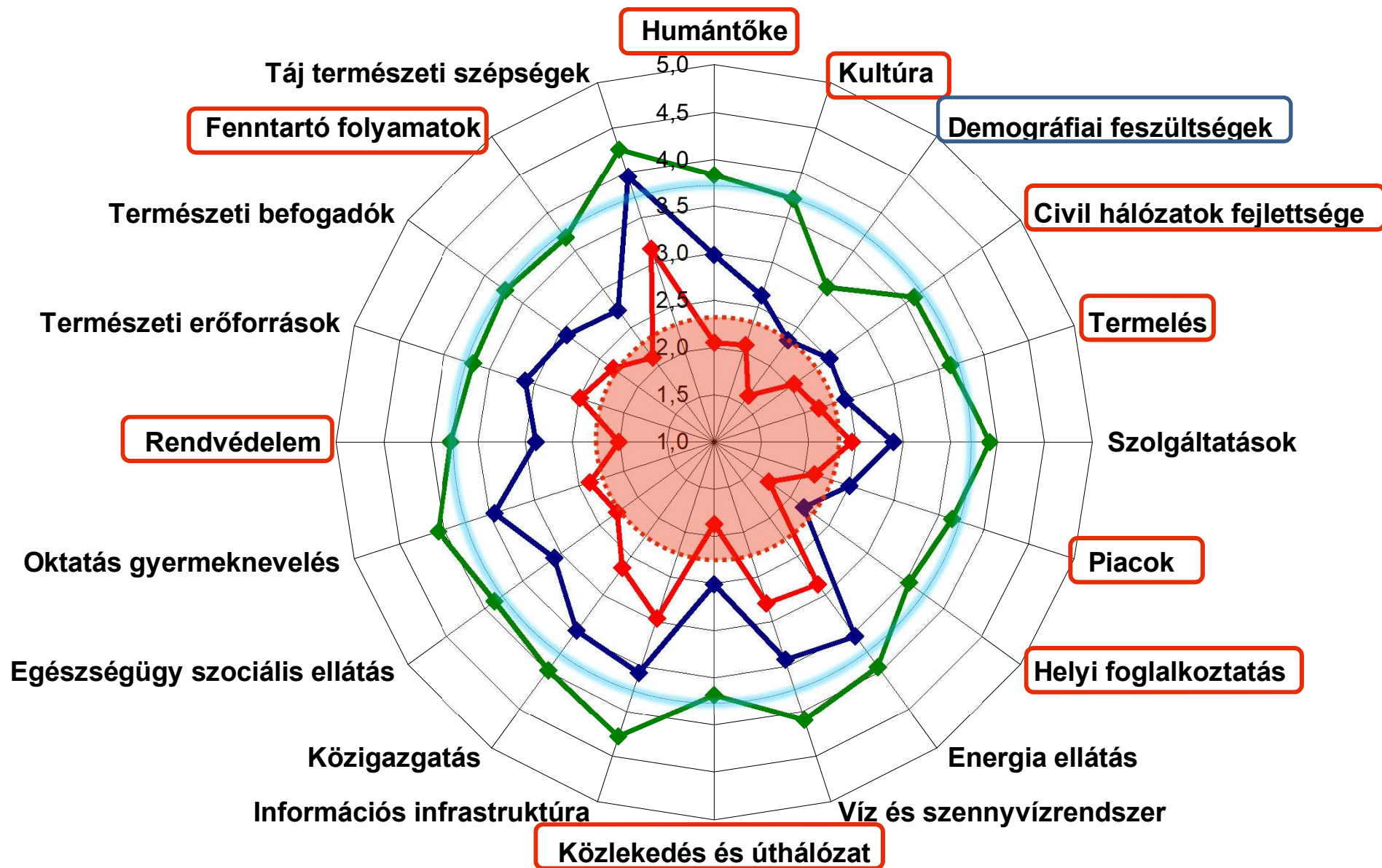

Heves megye, 2015, 177 fő

Más térség(ek)ben más a sorrend!

HEVES MEGYE – 2015, 7 KISTÉRSÉG, N=177 FŐ

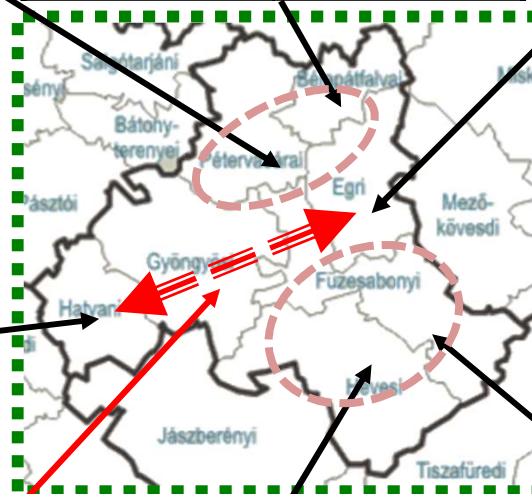

◆ JELEN HELYZET = 2,95   ◆ PASSZÍV JÖVŐKÉP = 2,30   ◆ AKTÍV JÖVŐKÉP = 3,79

KRITIKUS: Foglalkoztatás Termelés Közlekedés Humántőke	ERŐSSÉG: Oktatás Eü.-szoc. ellátás Energia ellátás
KIHÍVÁS: Piacok Demográfia Körny. fenntartása „Kultúra” Civil hálózatok	TARTALÉK: Term.erőforrások Közigazgatás Inform. hálózat Táj szépsége Víz-szennyvíz Term.befogadók
KRITIKUS: Foglalkoztatás Termelés Piacok	ERŐSSÉG: Oktatás Humántőke Energia ellátás Közlekedés Rendvédelem
KIHÍVÁS: Demográfia Körny. fenntartása Term.befogadók Civil hálózatok	TARTALÉK: Term.erőforrások Közigazgatás Inform. hálózat Táj szépsége Víz-szennyvíz
KRITIKUS: Foglalkoztatás Termelés Víz-szennyvíz	ERŐSSÉG: Term.erőforrások Energia ellátás Humántőke
KIHÍVÁS: Demográfia Közlekedés Term.befogadók Civil hálózatok	TARTALÉK: Közigazgatás Inform. hálózat Táj szépsége

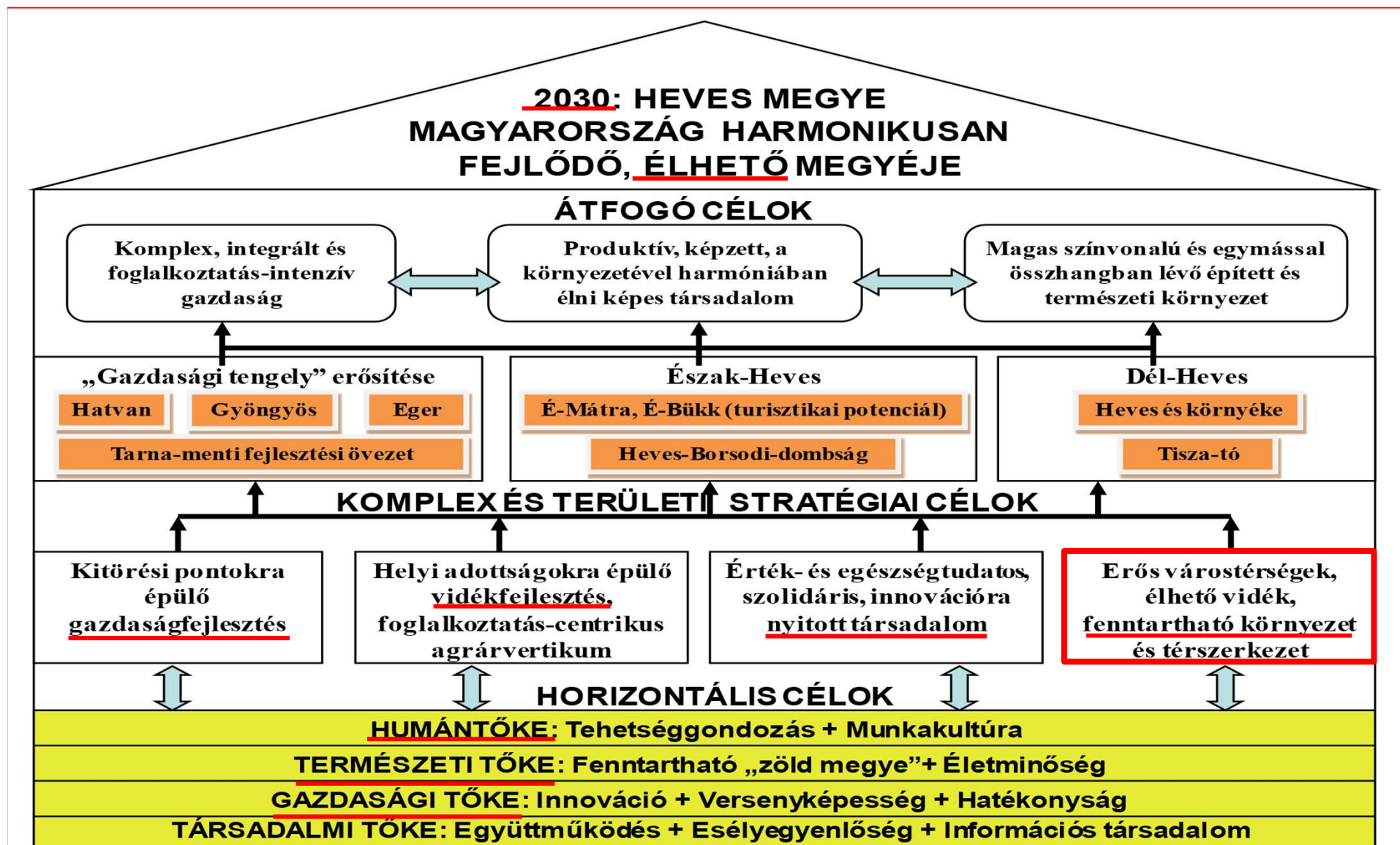
KRITIKUS: Foglalkoztatás Termelés Közlekedés	ERŐSSÉG: Oktatás Humántőke Energia ellátás
KIHÍVÁS: Körny. fenntartása Civil hálózatok Term.befogadók	TARTALÉK: Term.erőforrások Víz-szennyvíz Inform. hálózat Táj szépsége
KRITIKUS: Foglalkoztatás Termelés Demográfia Közlekedés Humántőke	ERŐSSÉG: Oktatás Eü.-szoc. ellátás
KIHÍVÁS: Piacok Szolgáltatások Körny. fenntartása Term.befogadók Civil hálózatok	TARTALÉK: Közigazgatás Inform. hálózat Táj szépsége
KRITIKUS: Foglalkoztatás Termelés Demográfia Közlekedés Humántőke	ERŐSSÉG: Oktatás Eü.-szoc. ellátás
KIHÍVÁS: Piacok Szolgáltatások Körny. fenntartása Term.befogadók Civil hálózatok Term.erőforrások	TARTALÉK: Közigazgatás Inform. hálózat Táj szépsége

KRITIKUS: Foglalkoztatás Termelés Demográfia Közlekedés Humántőke	ERŐSSÉG: Oktatás Víz-szennyvíz Energia ellátás Eü.-szoc. ellátás
KIHÍVÁS: Piacok Szolgáltatások Körny. fenntartása Term.befogadók Civil hálózatok	TARTALÉK: Term.erőforrások Közigazgatás Inform. hálózat Táj szépsége
KRITIKUS: Foglalkoztatás Termelés Demográfia Közlekedés Humántőke Rendvédelem	ERŐSSÉG: Oktatás Eü.-szoc. ellátás
KIHÍVÁS: Piacok Szolgáltatások Körny. fenntartása Term.befogadók Civil hálózatok Term.erőforrások	TARTALÉK: Inform. hálózat Táj szépsége

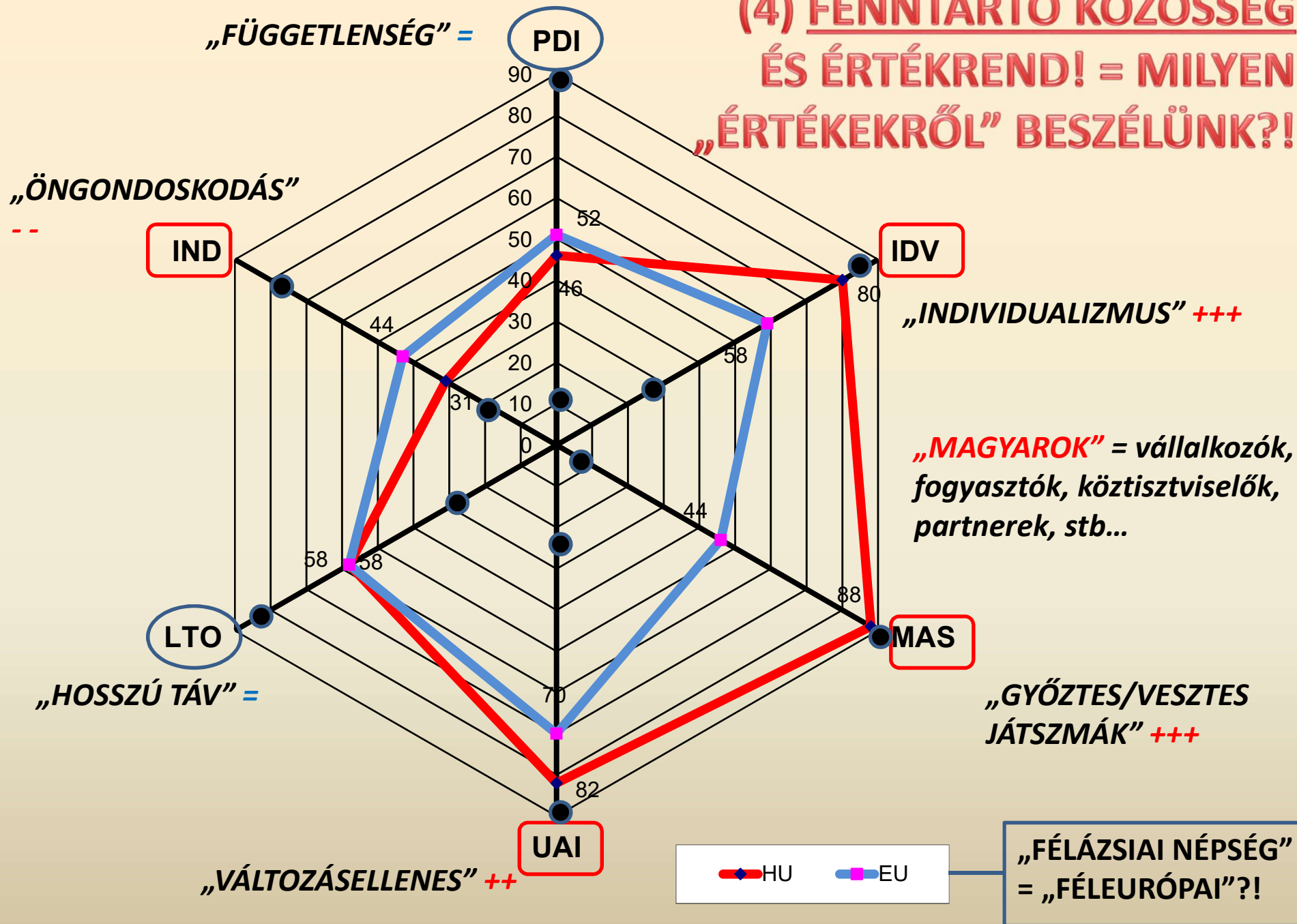
**KISTÉRSÉGEINK
STRATÉGIAI
FENYEGETÉSEI ÉS
ERŐSSÉGEI**

STRATÉGIA: a Heves megyei területfejlesztési koncepció célrendszere

(4) FENNTARTÓ KÖZÖSSÉG ÉS ÉRTÉKREND! = MILYEN „ÉRTÉKEKRŐL” BESZÉLÜNK?!

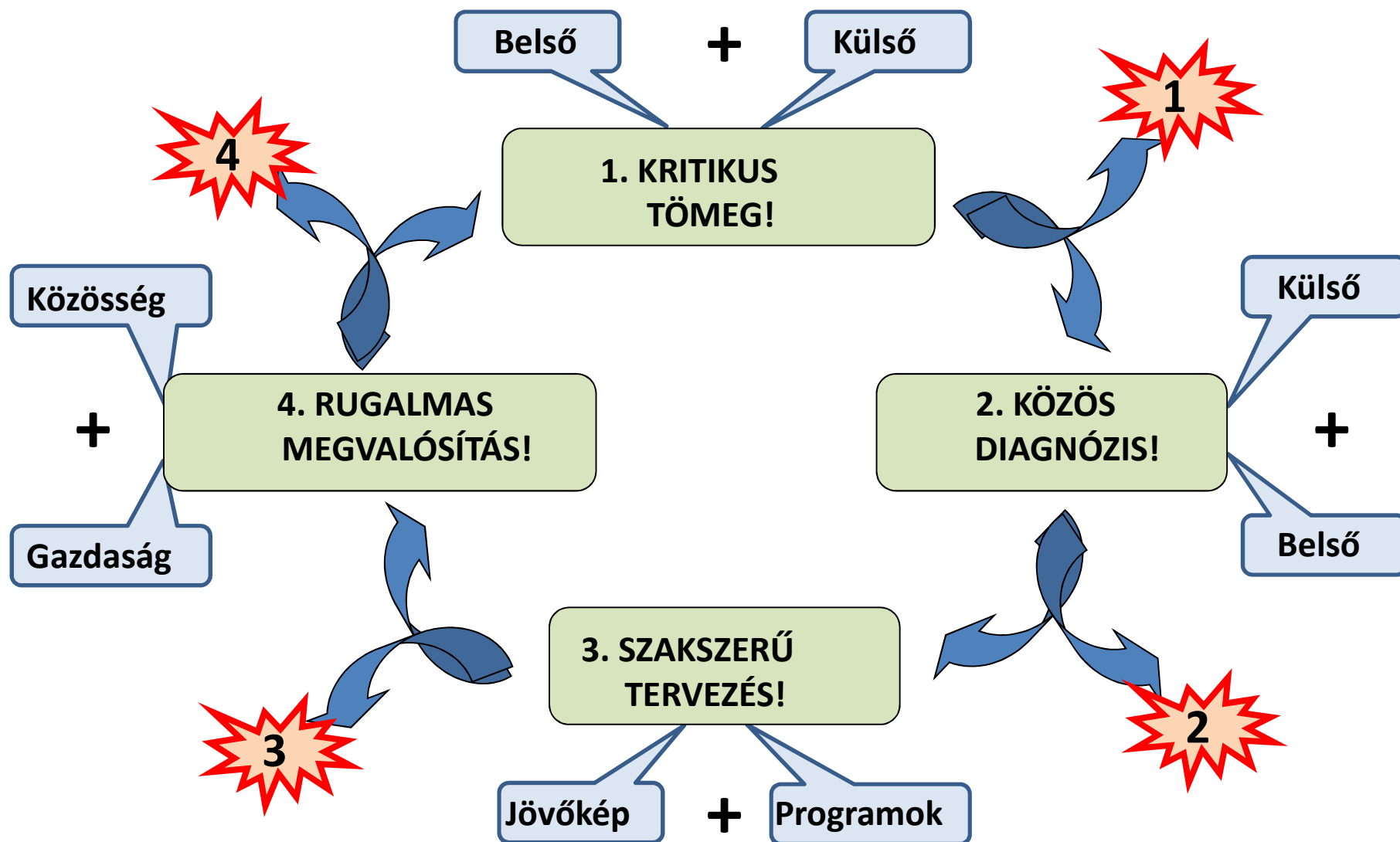

„Kultúra”: társadalmi tőke = közösség?

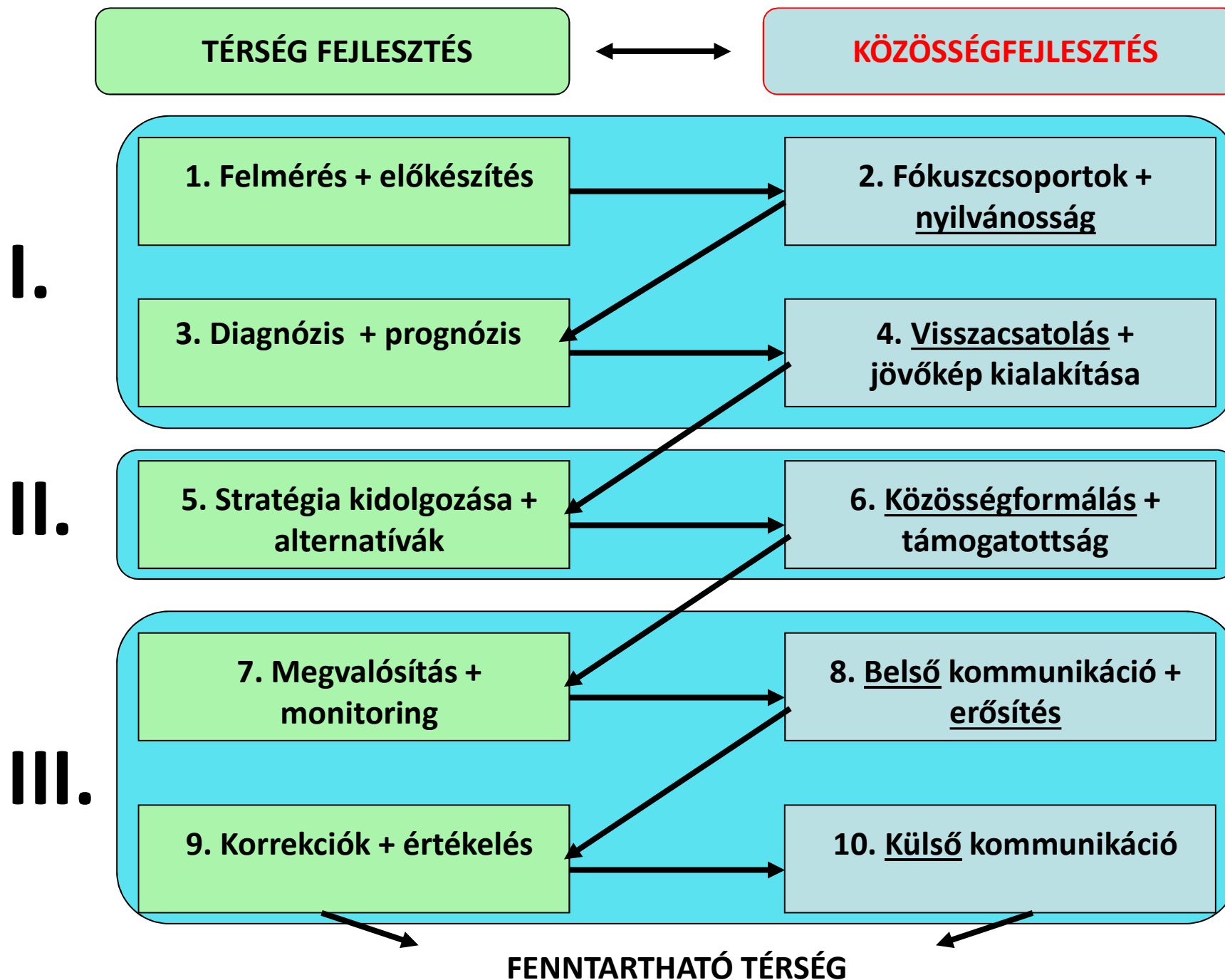

„Helyzetünk röviden és erősen sarkítva úgy fogalmazható meg, hogy a magas kultúra tekintetében fejlett, gazdaságilag közepesen fejlett, a mindennapi kultúra, vagy viselkedéskultúra terén fejletlen, vagy akár: elmaradott ország vagyunk. S ez az elmaradottság, mindennapi kultúránknak ez a leszakadása ma már olyan mérvű, hogy egyre inkább kerékkötőjévé válik a gazdasági-társadalmi fejlődés egészének is.” (1995)

„Térségfejlesztés = közösségépítés”: kik és hogyan?

Aki nem így áll hozzá, el se kezdje...

- „Leonardo (Da Vinci) olyan ember volt, aki azonnal egy **híd**ra gondolt, ha **szakadékot** látott.” (Paul Valéry)
- Vannak **mesterséges** / manipulált és **valós** szakadékok – sok-sok **hidat** kell építeni!
- Sokat beszélünk **versenyképes** országról – először teremtsünk **élhető** országot!
- Nem az **ország** versenyképes – hanem a **szereplői** (térségek, települések, közösségek, egyének) és a „**játékszabályai**”!
- Élhető országot csak **alulról** lehet felépíteni – a házat **sem a tetővel** kezdik! **Felülről** viszont lehet támogatni és akadályozni is...

Nagyon sok a
teendő...

...erősödnek a
kihívások !

Köszönöm a
figyelmet!

